

Orquídies al delta del Llobregat

Ajuntament del
Prat de Llobregat

Belles i enigmàtiques flors

Les orquídies són plantes d'una bellesa excepcional. Les seves formes, els colors delicats i, sovint, la dificultat de trobar-les, les han envoltat d'una aura de misteri.

La paraula **orquídia** procedeix de mot grec *orchis*, que vol dir "testicle" i fa referència als dos tubercles subterranis que formen l'arrel.

Les orquídies tropicals cultivades tenen tres qualitats que les fan molt atractives: les seves formes singulars, els colors vius i brillants o bé suaus i delicats, i la grandària i sumptuositat de les flors.

Les nostres orquídies només participen de dues d'aquestes qualitats: les formes, sorprenentment belles i delicades, que res no han d'envejar de les tropicals, i la variada gamma de colors. Les seves flors, però, són menudes i sovint passen desapercebudes.

La família de les orquidàcies es considera la més nombrosa del regne vegetal i té prop de vint mil espècies, de les quals dues-centes es troben a Europa, especialment a la Mediterrània. A Catalunya, se n'han localitzat més de vuitanta, repartides per tot el territori. Al delta del Llobregat s'han trobat recentment vint-i-tres espècies d'orquídies i tres més han estat registrades històricament.

Orquis olorós. J. M. Arenales

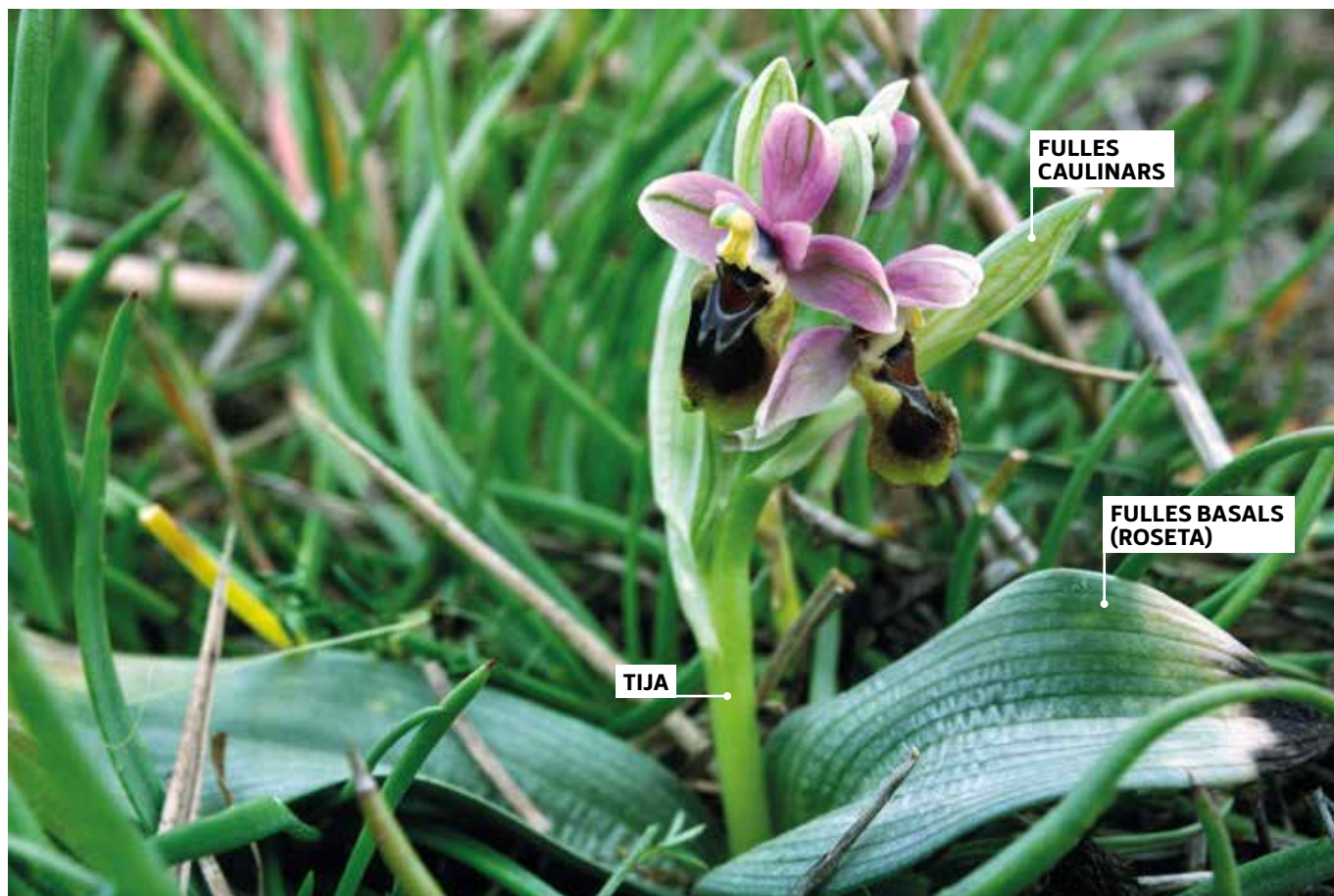

Gallets. J. M. Arenales

Abellera groga. F. Valverde

Les orquídiess, un petit tresor

Abellera vermella. F. Valverde

Les nostres orquídiess són plantes menudes amb una sola tija, que serveix de suport a les flors. L'alçada és variable, entre 20 i 50 cm.

Les **fulles** són sempre senceres i de color verd intens. Generalment, són de forma lanceolada o ovalada, amb els nervis clarament visibles i paral·lels. Es disposen de dues maneres: les **fulles caulinars** s'enfilen i abracen la tija, i les **fulles basals** s'agrupen a la base de la planta i sovint formen el que s'anomena **roseta**.

Pel que fa als **òrgans subterranis o arrels**, les orquídiess tenen dos tubercles esfèrics, l'un pansit i arrugat, que ha servit per fer créixer la planta que veiem, i l'altre turgent, llis i inflat, que està acumulant reserves per donar origen a una nova planta l'any següent.

Orquídis olorós. E. de Roa

Les orquídiess, un petit tresor

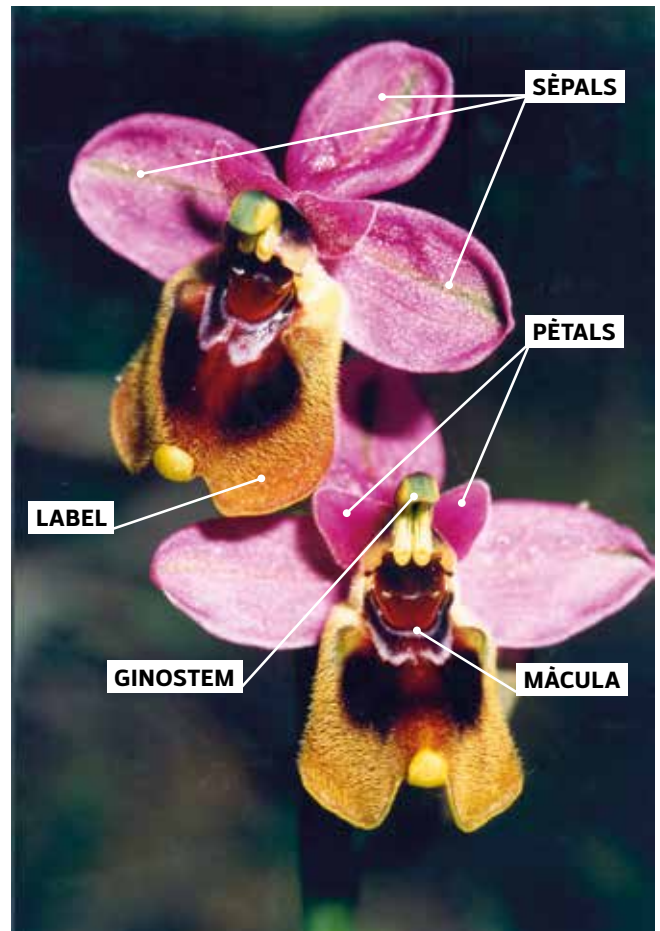
Les flors estan constituïdes per tres parts: tres sèpals, tres pètals i el ginostem o columna.

Els sèpals constitueixen la part externa de la flor, mentre que **els pètals** estan situats a la part interna. Un d'ells, anomenat **label**, és més gran i és, sens dubte, el principal atractiu de la flor, ja que pot tenir diversos ornaments com ara **màcules**, pèls, dibuixos i coloracions molt variats. El label acumula el nèctar que produeix la flor en un sac posterior, l'**esperó**, o en una concavitat en la seva base.

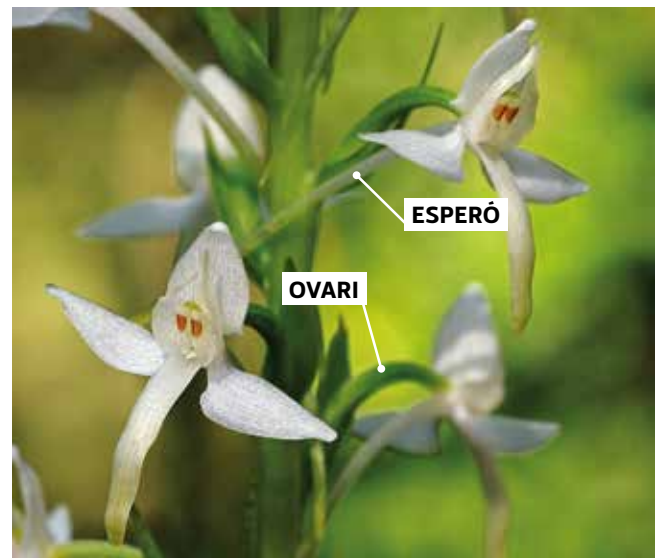
Les flors poden presentar-se solitàries o agrupades en una **inflorescència**, en forma de raïm o d'espiga, que pot ser densa o bé laxa.

El ginostem o columna és una estructura situada al centre de la flor, on es troben junts els òrgans masculins i femenins, ja que les orquídiess són hermafrodites. Cada gènere d'orquídiess disposa els òrgans sexuals de forma diferent per acollir únicament determinats insectes pol·linitzadors.

L'ovari fa la funció de peduncle que uneix la flor a la tija. L'interior és ple d'òvuls diminuts que després de la fecundació es transformen en petites llavors, fines com la pols, que són fàcilment dispersades pel vent.

Abellera vermella. I. Relanzón

Platantera bifoliada. F. Valverde

La reproducció, un procés d'alta especialització

Les plantes amb flors necessiten dispersar el pol·len per reproduir-se. En el cas de les orquídi- dies, els grans de pol·len estan aglutinats en una mas- sa, el pol·lini, que no pot ser transportada pel vent. Les orquídi- dies tenen dos sistemes per superar aquest obstacle: els insectes i l'autopol·linització, com a me- sura d'emergència.

La pol·linització per mitjà dels insectes

Les orquídi- dies estan dotades d'òrgans i perfums ca- paços d'estimular determinats insectes a visitar les seves flors. Hi ha espècies que al capvespre i durant la nit emeten un intens perfum que atrau determina- des papallones nocturnes. En altres, la forma de les flors, els colors, la textura del label i els seus dibuixos fan que els insectes confonguin la flor amb un insecte femella de la seva pròpia espècie i se sentin atrets, fet que provoca que les masses de pol·len se'ls enganxin al cos i puguin fecundar altres flors.

L'autopol·linització

Si arriba la maduresa de les flors i no han estat fecun- dades, els pol·linis es dobleguen cap a la zona on hi ha l'ovari i el pol·len fecunda la flor.

Els fongs, uns socis imprescindibles

Quan la flor ha estat fecundada comença a pansir-se i els òvuls es converteixen en llavors tan petites que no poden contenir les substàncies de reserva impres- cindibles per créixer. Per tant, necessiten uns orga- nismes aliens, els fongs, per poder germinar i desen- volupar-se.

Alguns fongs del sòl digereixen la closca que prote- geix la llavor. Aleshores, l'embrió de l'orquídia absor- beix les substàncies energètiques que el fong elimi- na com a rebuig. La llavor emet uns filaments que es convertiran en els òrgans subterranis de la planta i que el fong envaeix ràpidament. Des d'aquest mo- ment, s'estableix una íntima relació i un delicat equi- libri de convivència basat en l'intercanvi de nutrients entre el fong i l'orquídia.

Abellera de mirall. C. Millán

Flor de l'abella. F. Valverde

Abella del gènere Eucera sp sobre Abellera vermella. F. Valverde

Vint-i-tres espècies i tres hàbitats

Al delta del Llobregat, les poblacions d'orquídies estan estretament lligades a tres tipus d'hàbitats naturals molt característics: les pastures salines mediterrànies, la rereduna de les platges, coberta de vegetació llenyosa, i les pinedes litorals de pi pinyer sobre sòl sorrenc. Aquests tres hàbitats es consideren d'interès comunitari segons la directiva europea d'Hàbitats, que vetlla per conservar-los.

En aquesta exposició es presenten les vint-i-tres espècies d'orquídies del delta del Llobregat, trobades gràcies al treball de camp realitzat des de l'any 1994 per un equip de botànics (V. González, R. del Hoyo, J.M. Seguí i A. Valverde) i complementat pel seguiment que porta a terme el Consorci dels Espais Naturals del Delta del Llobregat (A. Ramal).

Flor de l'home penjat. F. Valverde

Curraia blanca. F. Valverde

Orquis olorós. F. Valverde

Gallets. F. Valverde

Can Camins, un paradís per a les orquídies

La pineda de can Camins, al Prat, acull la comunitat d'orquídies més rica del delta del Llobregat. Disset de les vint-i-tres espècies d'orquídies del Delta han estat citades en aquest espai, un dels hàbitats més singulars i escassos del nostre país. Les seves 30 ha estan ocupades majoritàriament per boscos de pi pinyer creixuts sobre antigues dunes fòssils, acompanyats per comunitats arbustives mediterrànies i petits aiguamolls de rereduna.

Els espais ombrívols coberts de pinassa i sense vegetació herbàcia, propis dels rodals més densos de la pineda, són l'hàbitat d'algunes espècies d'orquídies com els curraians i les epipactis. En canvi, les clarianes més assolellades de la pineda menys densa són propícies per a algunes abelleres. Els espais de rereduna més propers al litoral són els triats per altres orquídies com les mosques grosses, la flor de l'home penjat o l'abellera de mirall.

La pineda de can Camins està inclosa dins de l'espai de protecció de la Xarxa Natura 2000, d'abast europeu, pel seu excepcional estat de conservació.

1 - *Epipactis de Klein*. F. Valverde / 2 - *Epipactis de fulla petita*. V. González
 3 - *Epipactis de fulla ampla*. F. Valverde / 4 - *Curraia vermell*. F. Valverde
 5 - *Curraia blanc*. V. González / 6 - *Clavell violaci*. V. González
 7 - *Espirant de tardor*. V. González / 8 - *Platantera bifoliada*. F. Valverde
 9 - *Orquis olorós*. J. M. Arenales / 10 - *Flor de l'home penjat*. J. M. Arenales
 11 - *Mosques grosses*. F. Valverde / 12 - *Gallets*. J. M. Arenales
 13 - *Abellera de la Passió*. F. Valverde / 14 - *Abellera fosca*. F. Valverde
 15 - *Abellera de mirall*. F. Valverde / 16 - *Abellera vermella*. F. Valverde
 17 - *Flor de l'abella*. F. Valverde

Tresors perduts

Hi ha tres espècies d'orquídies, trobades a la primera meitat del segle XX per diversos investigadors en les seves prospeccions pel delta del Llobregat, que no han estat retrobades en els estudis més recents.

Epipactis palustre. *Epipactis palustris*

Aquesta espècie es diferencia de les altres del seu gènere per les flors, que tenen els sèpals allargats de color ocre amb nervis purpuris i el label gran i de color blanc amb una petita taca groga. La floració s'estén de principis de juliol a mitjan agost.

A Catalunya no és gaire abundant i es troba, principalment, als Pirineus i Prepirineus, on viu sobre sòls calcaris i humits, jonqueres i prop de cursos d'aigua neta.

Hi ha referències bibliogràfiques d'aquesta espècie al Delta des de 1909 fins a 1958, en zones d'aiguamolls de Castelldefels, Gavà i el Prat.

Espirant estival. *Spiranthes aestivalis*

La inflorescència és una espiga, amb les flors disposades en forma d'espiral al voltant de la tija i, sovint, orientades en una mateixa direcció. Les flors són petites i de color blanc, amb el label de marge ondulat. La floració és estival, de principi de juny a mitjan juliol.

A Catalunya és molt rara i es troba, principalment, a la plana de l'Empordà, a la Costa Brava i a la vall de la Tordera. Viu sobre sòls humits i a la vora dels cursos d'aigua neta.

Al llarg dels segles XIX i XX ha estat citada per diversos estudiosos als prats marítims de Castelldefels.

Orquis laxiflor. *Orchis laxiflora ssp. laxiflora*

És una orquídia alta i esvelta, de fulles estretes i inflorescència en forma d'espiga laxa que agrupa de 6 a 12 flors, de color violeta intens, amb el label de forma triangular. Floreix de mitjan maig a finals de juny.

A Catalunya és rara i es presenta bàsicament a la part nord-oriental. Viu, principalment, en aiguamolls i prats humits.

Va ser trobada a principis del segle XX en antics prats humits de Castelldefels i a les pinedes de Gavà i el Prat.

Epipactis palustre. V. González

Espirant estival. V. González

Orquis laxiflor. V. González

F. Valverde

Epipactis atrorubens ssp. parviflora

Epipactis de Klein

Descripció

És una orquídia de 2 ula i és de color bru a l'interior i verd clar a l'exterior. La inflorescència, amb 20 o 30 flors, té forma de raïm lax.

Distribució

És una espècie endèmica de la Península Ibèrica i del sud de França. A Catalunya la podem trobar vora la costa, a la serralada Prelitoral i als Prepirineus.

Presència al delta del Llobregat

És una espècie molt rara i ha estat observada només a les pinedes de can Camins, de la Ricarda i de Gavà. Viu sobre sòl sorrenc amb pinassa i poca cobertura herbàcia.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

V. González

V. González

Epipactis microphylla

Epipactis de fulla petita

Descripció

Aquesta orquídia fa de 15 a 50 cm d'alçada. Es caracteritza per tenir unes fulles petites, en forma de llança i amb els marges llisos, fet que permet diferenciar-la de les altres dues espècies d'epipactis que viuen al nostre Delta. Les flors són molt petites i de color verdós, amb una forma pentagonal i una intensa aroma de vainilla. La inflorescència és un raïm lax de 4 a 25 flors.

Distribució

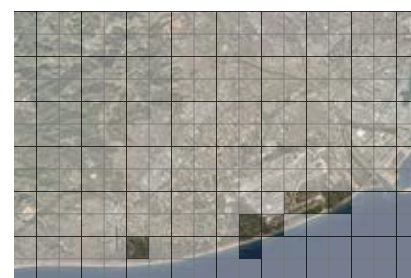
És una espècie que es troba a l'Europa meridional. A Catalunya es fa a la serralada Prelitoral, als Prepirineus i als Pirineus.

Presència al delta del Llobregat

És l'epipactis més comuna del delta del Llobregat, viu arreu de la pineda litoral, entre Gavà i la Ricarda. Creix sobre sòl sorrenc amb pinassa, enmig d'un estrat herbaci escàs.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

V. González

F. Valverde

Epipactis helleborine ssp. helleborine

Epipactis de fulla ampla

Descripció

Aquesta espècie fa de 30 a 60 cm d'alçada. Té les fulles ovades o amplament lanceolades, ondulades al marge i disposades en espiral al llarg de la tija. Les flors, de color rosat, verdós o gairebé blanc, són pedunculades i tenen unes fulles verdes i lanceolades. Els sèpals són triangulars i donen a la flor una forma pentagonal. La inflorescència té forma de raïm llarg i estret, i agrupa de 20 a 50 flors.

Distribució

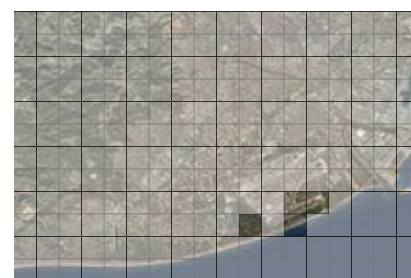
A Catalunya és comuna i està estesa per tot el territori, al Prelitoral, als Prepirineus i als Pirineus.

Presència al delta del Llobregat

Al Delta és una de les orquídiès més rares i amenaçades. Viu a les pinedes litorals, sobre sòl sorrenc amb pinassa i poca cobertura herbàcia.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

V. González

F. Valverde

Cephalanthera rubra

Curraia vermell

Descripció

Aquesta orquídia fa de 20 a 60 cm d'alçada. Té les fulles en forma de llança, les inferiors reduïdes a beines, a banda i banda de la tija. Les flors són de color carmí o porpra violaci, lleugerament campanulades i amb sèpals grans i allargats. El label és blanquinós amb crestes de color grogós i el marge rosat. Les inflorescències tenen de 3 a 10 flors i formen una espiga laxa.

Distribució

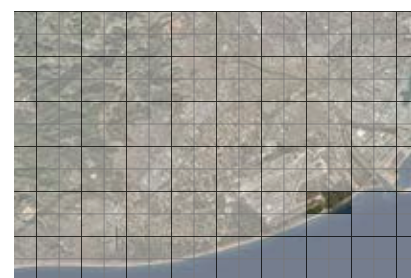
És una espècie que es distribueix a l'Europa meridional. A Catalunya es localitza sobretot als Pirineus, als Prepirineus i a la serralada Prelitoral.

Presència al delta del Llobregat

Al delta del Llobregat és una espècie raríssima, exclusiva de les pinedes de can Camins i la Ricarda. Viu en zones ombrívols, amb abundant pinassa i estrat herbaci pobre.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

V. González

V. González

Cephalanthera longifolia

Curraia blanc

Descripció

Planta de 20 a 30 cm d'alçada. Té de 6 a 10 fulles estretes en forma de llança i disposades en dues fileres al llarg de la tija. Les flors són de color blanc pur, amb forma de campana i no arriben a obrir-se totalment. El label és petit i té l'àpex de color groc. Les inflorescències són espigues grans amb un elevat nombre de flors, de 10 a 25.

Distribució

És una orquídia de distribució extensa per tot Europa. A Catalunya és comuna i està àmpliament distribuïda, tant a la zona litoral com a la muntanya mitjana.

Presència al delta del Llobregat

Al Delta és una espècie molt rara, exclusiva del Prat, localitzada a les pinedes de can Camins i de la colònia Militar. Viu a l'ombra, sobre un substrat ric en pinassa.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

V. González

Orquídies al delta del Llobregat

V. González

Limodorum abortivum ssp. abortivum

Clavell violaci

Descripció

És una orquídia que fa de 20 a 60 cm. Té una tija de color morat, que quan brota sembla un espàrrec llarg i prim. Té les fulles reduïdes a escames carneses que recobreixen la tija. Les flors són morades, amb els sèpals lanceolats, estesos i de color violeta. El qualificatiu d'abortiu fa referència al fet que moltes flors d'aquesta espècie s'obren poc o no arriben a obrir-se.

Distribució

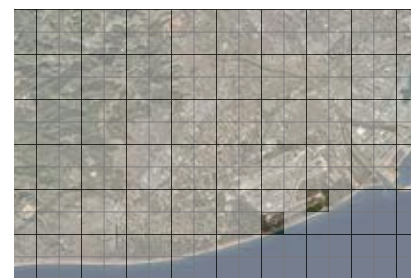
És una espècie amb una distribució eurosiberiana i mediterrània. A Catalunya té una distribució força àmplia i és comuna a tota la serralada Prelitoral.

Presència al delta del Llobregat

Al Delta és una espècie molt rara, exclusiva del Prat, localitzada a les pinedes de can Camins i de la colònia Militar. Viu a l'ombra, sobre un substrat ric en pinassa.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

V. González

V. González

Spiranthes spiralis

Espirant de tardor

Descripció

Aquesta espècie fa de 10 a 25 cm d'alçada i forma una roseta de fulles ovades molt característica al costat de la tija. La inflorescència és una espiga floral molt estreta i densa, amb nombroses flors petites disposades en forma d'espiral. Les flors són de color blanc i fan una lleugera olor de vainilla. El label és rugós, carenat i irregularment ondulat al marge. Molt sovint els exemplars es disposen en línia recta.

Distribució

És una orquídia de distribució àmplia. A Catalunya es troba, principalment, a la part nord-oriental i està considerada com una espècie rara.

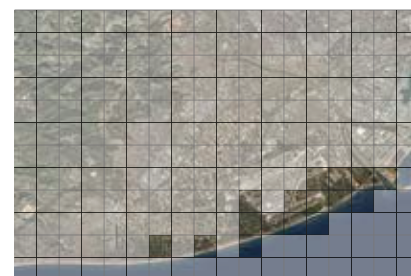
Presència al delta del Llobregat

Està molt repartida per la zona litoral del delta del Llobregat, des de Gavà fins al Prat. Viu tant a les pinedes com als prats de plantatge marí.

Floració

És l'única orquídia que floreix a la tardor.

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

V. González

F. Valverde

Platanthera bifolia

Platanthera bifoliada

Descripció

És una orquídia que fa de 20 a 40 cm d'alçada. Té una roseta basal on destaquen dues fulles grans oposades. Les flors s'agrupen en una espiga cilíndrica laxa i són blanques, grans i oloroses, especialment al capvespre i a la nit. Els pètals laterals formen una caputxa.

Distribució

És una espècie de distribució mediterrània. A Catalunya es troba a les serralades Litorals i Prelitorals, als Prepirineus i als Pirineus. Generalment per sobre dels 300 m d'altitud.

Presència al delta del Llobregat

És una espècie raríssima al Delta. Només se n'ha trobat un exemplar a la pineda de can Camins (juny 2014).

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

F. Valverde

J. M. Arenales

Orchis coriophora ssp. fragrans

Orquis olorós

Descripció

És una espècie amb una alçada de 8 a 25 cm i fulles linears i dretes que recobreixen parcialment la tija. Les flors són oloroses i tenen colors molts variats, des del blanc al vermell i al verd. Els sèpals tenen forma de llança i constitueixen una mena de casc. El label té tres lòbuls de color rosat, puntejat de porpra a la base. La inflorescència és una espiga densa que agrupa de 15 a 30 flors.

Distribució

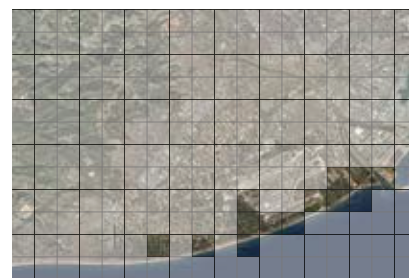
Té una distribució mediterrània i a Catalunya es concentra, sobretot, a la part nord-oriental.

Presència al delta del Llobregat

És l'orquídia més abundant al delta del Llobregat. Es troba, principalment, a les zones assolellades dels prats secs anuals i a les pinedes litorals.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

F. Valverde

J. M. Arenales

Aceras anthropophorum

Flor de l'home penjat

Descripció

Aquesta orquídia fa de 20 a 35 cm d'alçada. Es caracteritza per tenir una inflorescència cilíndrica, densa i dreta, amb unes 50 flors. Les flors són de color groc verdós, amb un marge estret vermell o marró, i recorden la figura d'un home penjat amb el cap endavant. Els sèpals formen un casc tancat, de color verd, amb els marges i els nervis rogencs. Les fulles tenen forma de llança.

Distribució

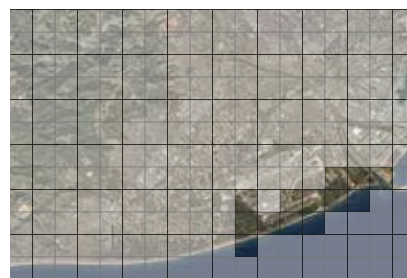
Té una distribució extensa per tot Europa. A Catalunya es distribueix, principalment, a partir del riu Llobregat cap al nord.

Presència al delta del Llobregat

Viu, fonamentalment, a les pinedes, i més de la meitat es concentren a les pinedes de can Camins i de la Ricarda. La podem trobar als talussos sobre sòl sorrenc i d'ambient sec.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

F. Valverde

F. Valverde

Barlia robertiana

Mosques grosses

Descripció

Aquesta orquídia fa de 18 a 30 cm d'alçada. La tija és gruixuda, rogenca i estriada, i té entre 6 i 9 fulles ovalades. La inflorescència és molt contundent, ja que presenta entre 24 i 45 flors de color purpuri, rosat o verdós, que fan olor de lliri. El label està dividit en tres lòbuls ondulats amb un marge exterior de color més fosc i un espai central més clar i, de vegades, puntejat.

Distribució

És una espècie pròpia de la conca Mediterrània, però arriba a les illes Canàries. A Catalunya s'estén per les comarques litorals entre el Llobregat i l'Alt Empordà, i més escassament es troba en alguns indrets interiors fins a la vall de l'Ebre.

Presència al delta del Llobregat

Al delta del Llobregat és una espècie molt rara i s'ha trobat en els espais litorals entre Castelldefels i el Prat. Viu en dunes fixades per pins arbustius i en clarianes de la pineda.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

F. Valverde

F. Valverde

Anacamptis pyramidalis

Flor caputxina

Descripció

Aquesta orquídia fa de 20 a 50 cm d'alçada. Té una tija cilíndrica i prima que neix d'una roseta basal de fulles de color verd clar, que sovint es comencen a assecar durant la floració. La inflorescència és una espiga curta, cònica o piramidal, molt densa. Les flors, oloroses, fan al voltant d'1 cm i són de color rosa viu o vermell porpra. El label té tres lòbuls gairebé iguals.

Distribució

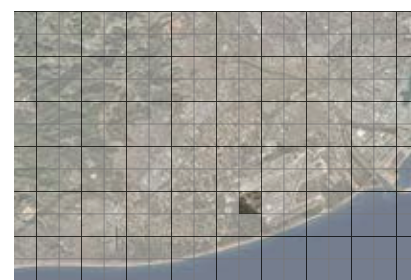
És una espècie que es distribueix a bona part d'Europa. A Catalunya es localitza, sobretot, a les serralades Litoral i Prelitoral, i penetra cap a les planes interiors i els Pirineus.

Presència al delta del Llobregat

Al delta del Llobregat és una espècie raríssima, exclusiva de l'entorn del Remolar- Filipines, a Viladecans. Apareix en marges de camins.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

F. Valverde

V. González

Serapias vomeracea

Gall longipètal

Descripció

Aquesta planta, que fa de 20 a 40 cm d'alçada, té un aspecte general molt semblant a les altres espècies del seu gènere. La diferència és en les flors, relativament més grans, amb els sèpals en forma de llança. El label és molt llarg i lanceolat, de color roig amb venes més fosques.

Distribució

A Catalunya és molt rara. Es fa a la zona costanera, des del Garraf fins a la Selva, i penetra al Vallès. El Delta representa el límit sud de la seva àrea de distribució.

Presència al delta del Llobregat

És una orquídia molt rara i molt localitzada. Viu a la maresma de les Filipines i al seu entorn. Es troba en prats anuals oberts sobre sòl sorrenc.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

V. González

F. Valverde

Serapias lingua

Galls

Descripció

És una espècie que fa de 15 a 30 cm, amb una tija prima de color verd pàl·lid, amb estries de color porpra a la base. Les fulles són estretes i en forma de llança, i les superiors recobreixen la tija. Les flors són de color vermell clar i tenen una forma de casc molt característica, per la unió de sèpals i pètals. El label és molt vistós i té una forma semblant a una llengua que sobresurt del casc.

Distribució

És una orquídia mediterrània. A Catalunya és poc comuna i es pot trobar al sector nord-oriental. El delta del Llobregat representa el límit meridional de l'espècie a Catalunya.

Presència al delta del Llobregat

És una espècie molt rara i es troba a la maresma de les Filipines i a Gavà. S'ha localitzat en prats secs anuals de sòl sorrenc i en clarianes de la pineda.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

F. Valverde

J. M. Arenales

Serapias parviflora

Gallets

Descripció

És una orquídia de 15 a 20 cm d'alçada, que fa unes flors petites de color vermell. Els sèpals i els pètals estan soldats i formen una mena de casc de color rosat. El label té forma de llengua, sobresurt del casc i és de color vermell intens. A la base del label hi ha dues callositats paral·leles. Les fulles són estretes i en forma de llança, i recobreixen la base de la tija.

Distribució

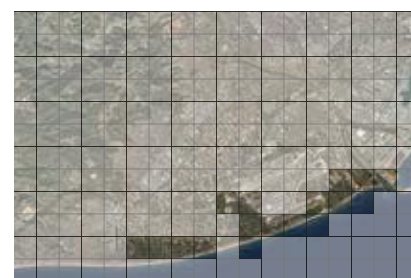
És una espècie de distribució mediterrània. A Catalunya és molt rara, les poblacions més importants viuen al delta del Llobregat.

Presència al delta del Llobregat

Es distribueix entre Gavà i el Prat. Viu, principalment, sobre sòls sorrencs del litoral, en prats de plantatge marí i a les clarianes de les pinedes.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

V. González

F. Valverde

Ophrys sphegodes ssp. garganica

Abellera de la Passió

Descripció

Aquesta espècie presenta una gran variabilitat en la forma i el color de les flors. En general, són grans, amb els sèpals en forma de llança, una mica ovalats i de color verd. El label és arrodonit, sencer, de color bru porpra i pilós. La màcula té dues traces paral·leles que conflueixen a la base i que són de color blau intens. S'han observat variants amb pèrdua de color i amb els pètals i els sèpals rosats. El nom popular prové del fet que floreix, sovint, per Setmana Santa.

Distribució

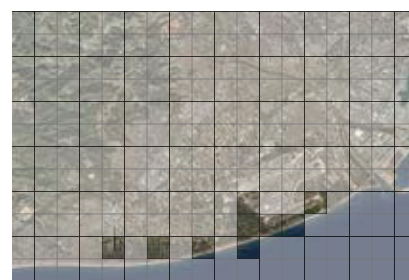
Té una distribució mediterrània. A Catalunya és comuna, sobretot, a la part central.

Presència al delta del Llobregat

És l'abellera més abundant i es distribueix de Castelldefels al Prat, majoritàriament a la maresma de les Filipines. Es troba, principalment, als prats anuals secs de sòl sorrenc.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

V. González

V. González

Ophrys lutea

Abellera groga

Descripció

És una espècie d'orquídia que fa de 15 a 25 cm d'alçada. Es caracteritza per tenir unes flors grans, amb sèpals ovals, corbats i de color verd grogós. El label és de color groc intens i amb tres lòbuls profunds, i la part central és de color porpra amb dues taques de color morat. Les fulles (entre 3 i 5) són ovades i s'agrupen en una roseta basal.

Distribució

És una espècie de distribució mediterrània. A Catalunya es troba, principalment, a la meitat oriental, des de la costa fins a les terres interiors. A la meitat sud és molt rara.

Presència al delta del Llobregat

És una de les orquídiess més rares del delta del Llobregat. Viu a les pinedes de Gavà i Castelldefels, en zones clarejades i amb poc estrat herbaci.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

V. González

F. Valverde

Ophrys fusca ssp. fusca

Abellera fosca

Descripció

És una orquídia esvelta, que fa de 8 a 20 cm d'alçada i que es diferencia de la resta d'abelleres pel fet de tenir unes flors amb el label de color violaci i amb una taca superior blava. La roseta basal està formada per un conjunt de 3 a 6 fulles en forma de llança una mica ovalada.

Distribució

A Catalunya és comuna i es troba àmpliament distribuïda per tot el territori, tret dels Pirineus i els Prepirineus.

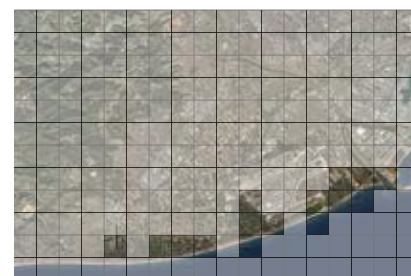
Presència al delta del Llobregat

És l'abellera més comuna a les pinedes, especialment a can Camins. Es distribueix a la franja litoral deltaica, entre Castelldefels i el Prat.

Floració

És la primera orquídia que floreix al Delta.

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

V. González

F. Valverde

Ophrys speculum

Abellera de mirall

Descripció

És una planta que fa de 15 a 20 cm d'alçada. Les flors tenen un label gran i lluent. El lòbul central és gran i tot ell està ocupat per una màcula de color blau metàl·lic, ribetejada per una franja groguenca i un marge de color marró. Les fulles, entre 3 i 5, són amples, en forma de llança, i s'agrupen en una roseta basal.

Distribució

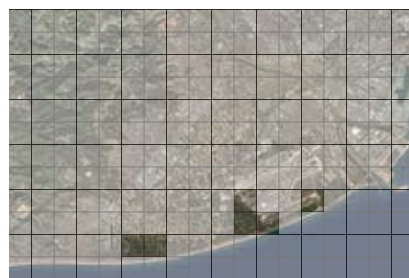
És una espècie de distribució mediterrània, àmpliament estesa a la part sud de Catalunya i més rara al nord.

Presència al delta del Llobregat

És una orquídia molt rara al Delta. Se n'han localitzat poblacions molt petites entre Gavà i el Prat. Viu tant a les clarianes de les pinedes com als prats de plantatge marí.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

J. M. Arenales

F. Valverde

Ophrys tenthredinifera

Abellera vermella

Descripció

És una orquídia que fa de 10 a 20 cm d'alçada. Les flors són grans, amb sèpals ovals de color rosat. El label és pilós i està dividit en tres lòbuls poc profunds, amb una forma i coloració que recorda les vespes. Les flors s'agrupen en una espiga laxa i curta. La roseta basal està formada per un conjunt de 5 a 9 fulles en forma de llança i una mica ovalades.

Distribució

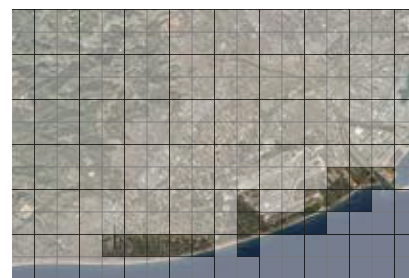
És una espècie de distribució mediterrània. Es troba, principalment, al llarg de la zona litoral, des de l'Empordà fins a les terres de l'Ebre; però on n'hi ha més exemplars és al delta del Llobregat.

Presència al delta del Llobregat

Es distribueix des de Castelldefels fins al Prat. Viu, principalment, a les clarianes de les pinedes, a la rereduna dels arenals marítims i als prats anuals.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

J. M. Arenales

F. Valverde

Ophrys apifera ssp. apifera

Flor de l'abella

Descripció

És una espècie que fa de 20 a 40 cm d'alçada. Té les flors amb els sèpals de color rosat i un nervi central verd. El label és gran, de color bru i amb línies i taques de color groc. És molt particular perquè imita la forma d'una abella com a mètode per atreure aquest insecte, i aquest fet li ha donat el nom popular i científic. Les fulles, entre 2 i 4, tenen forma de llança una mica bombada i s'agrupen en una roseta basal.

Distribució

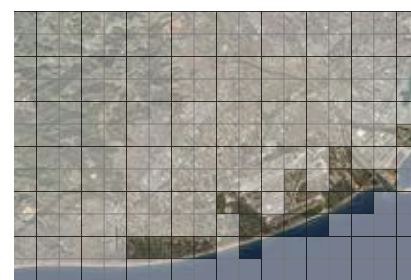
A Catalunya no és abundant, però es troba molt repartida per tot el territori, tret dels Pirineus.

Presència al delta del Llobregat

És una orquídia ben distribuïda des de Castelldefels fins al Prat. Viu a les clarianes de les pinedes, als prats de plantatge marí, als herbassars i fins i tot en zones enjardinades.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

V. González

F. Valverde

Ophrys scolopax

Abellera becada

Descripció

Aquesta espècie fa de 10 a 30 cm i forma una roseta basal de fulles en forma de llança molt similar a la de la resta d'espècies del seu gènere. Les flors són grans, amb els sèpals amplemment ovats de color rosa clar i un nervi central verd. El label té tres lòbuls convexos, amb dues prominències en forma de banya. Presenta un taca de color morat en forma d'H. Les flors s'agrupen en nombre de 3 a 10 i formen una espiga llarga.

Distribució

A Catalunya és comuna a tot el territori, excepte en algunes zones litorals i pirinenques.

Presència al delta del Llobregat

Al delta del Llobregat és una espècie molt rara, i només s'ha trobat en dos punts, a Gavà i a Viladecans. Viu a les clarianes de la pineda, dins d'un estrat herbaci no gaire dens.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

V. González

F. Valverde

Ophrys bertolonii ssp. *catalaunica*

Abellera catalana

Descripció

Aquesta espècie, que fa de 10 a 15 cm d'alçada, es caracteritza per tenir unes flors amb sèpals lanceolats de color rosat, amb un nervi central verdós molt marcat i un label estret, enter i de color bru fosc o porpra, amb una taca morada i brillant al centre. El nom fa referència a Catalunya, on va ser descrita per primer cop per uns botànics alemanys.

Distribució

Només s'ha trobat a Catalunya i al sud de França. Els exemplars del delta del Llobregat són els més meridionals i litorals observats.

Presència al delta del Llobregat

És una orquídia molt rara. Només s'ha trobat a la maresma de les Filipines, en prats anuals de plantatge marí, juntament amb altres espècies d'orquídiès.

Floració

GN	FB	MÇ	AB	MG	JN	JL	AG	ST	OC	NV	DS
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

F. Valverde

Orquídies al delta del Llobregat

Realització

Ajuntament del Prat de
Llobregat, àrea d'Urbanisme i
Medi Ambient

Textos

Susana Laredo i Pau Esteban

Supervisió científica

Valentín González

Referències bibliogràfiques

Atlas d'orquídies de Catalunya
Nuet, J.
Editorial P. Abadia de
Montserrat, 2011

Flora vascular del delta del
Llobregat

González, V., Del Hoyo, R., Seguí,
J.M. i Valverde, A.
Institució Catalana d'Història
Natural, 2016

Coordinació

Susana Laredo

Correcció Lingüística

Centre de Normalització
Lingüística de l'Ajuntament del
Prat.

Fotografies

Ajuntament del Prat, José
Manuel Arenales,
Enric de Roa, Valentín González,
Carles Millán,
Iñaki Relanzón, Francisco
Valverde.

Disseny i maquetació

Domingo Recreativos

Producció

Crea2 Partners

Ajuntament del
Prat de Llobregat